

**Sprawozdanie z konferencji naukowej
„Nauczyciel wspierający i wspierany.
Rola umiejętności interpersonalnych w pracy nauczyciela”
Akademia Pedagogiki Specjalnej
im. Marii Grzegorzewskiej w Warszawie
Warszawa, 16 grudnia 2016 roku**

Konferencja Naukowa „Nauczyciel wspierający i wspierany. Rola umiejętności interpersonalnych w pracy nauczyciela” została zorganizowana 16 grudnia 2016 r. w Akademii Pedagogiki Specjalnej im. Marii Grzegorzewskiej w Warszawie.

Uroczystego otwarcia dokonał Rektor APS im. Marii Grzegorzewskiej w Warszawie prof. zw. dr hab. Stefan Michał Kwiatkowski. Jego Magnificencja w swym wystąpieniu zwrócił uwagę na dynamikę zmian następujących we współczesnej

szkole oraz ważne zadania, które stawia ona przed nauczycielami. Tempo przemian, a coraz częściej także ich nieprzewidywalność sytuuje go w szczególnie trudnej roli. Jednym z najważniejszych zadań nauczyciela jest wspieranie ucznia w procesie dydaktyczno-wychowawczym, jednak jednocześnie coraz bardziej dostrzegalny jest problem stałego i wieloaspektowego wspomagania nauczyciela.

Prof. dr hab. Renata Siemieńska-Żochowska – Kierownik Katedry Socjologii Zmiany Społecznej APS wprowadziła uczestników w problematykę konferencji.

Organizatorzy konferencji zaproponowali debatę konferencyjną w trzech sejsach: psychologicznej, socjologicznej i pedagogicznej.

Sesja psychologiczna uwzględniała następujące wystąpienia:

– dr hab., prof. UŁ Grażyna Poraj, Uniwersytet Łódzki – *Predyspozycje czy nabyte kompetencje? Co decyduje o sukcesie w zawodzie nauczyciela?*;

– dr hab., prof. APS Barbara Weigl, Akademia Pedagogiki Specjalnej – *Asystent edukacji romskiej – osoba wspierająca i wymagająca wsparcia*;

– dr hab., prof. UW Michał Bilewicz, Uniwersytet Warszawski – *Uczenie o trudnej historii – o wspierającej roli nauczyciela w nauczaniu o wojnie, ludobójstwach i Holokauście*;

– Ludmiła Rycielska, Instytut Badań Edukacyjnych – *Odwaga cywilna i troska – rozwój myślenia społeczno-moralnego*;

– dr Stefan Tomasz Kwiatkowski, Chrześcijańska Akademia Teologiczna – *Nauczyciel XXI wieku – rola kształcenia społeczno-emocjonalnego w nabywaniu kluczowych kompetencji*.

Referaty wygłoszone podczas *sesji psychologicznej* poświęcone były nauczycielowi, zarówno w kontekście historycznym jak i współczesnym, z uwzględnieniem jego pracy w środowisku międzykulturowym. W wystąpieniach prelegenci podjęli kwestię zawodu nauczyciela zarówno w kontekście przygotowania do jego wykonywania, jak również w aspekcie moralnym i społeczno-emocjonalnym.

Szansą edukacji jest eksponowanie jej jakościowego, podmiotowego czynnika rozwoju, nieustanne, świadome inicjowanie zmian, ocenianie i racjonalizowanie wysiłków wszystkich jej podmiotów oraz tworzenie szkoły autonomicznej otwartej na nowe paradygmaty w naukach społecznych i naukach o wychowaniu, będącej miejscem rozwoju ucznia oraz aktywnego i zaangażowanego nauczyciela – intelektualisty¹.

W *sesji socjologicznej* referaty wygłosili:

– dr hab., prof. UW Anna Giza, Uniwersytet Warszawski – *Nauczyciel w szkolnym ekosystemie: mission impossible?*

– dr Agata Komendant-Brodowska, Uniwersytet Warszawski – *W pułapce szkolnych korytarzy – dręczenie szkolne i sposoby przeciwdziałania problemowi*;

– Magdalena Krawczyk, Szkoła Edukacji Polsko-Amerykańskiej Fundacji Wolności i Uniwersytetu Warszawskiego – *Standardy rozwoju (competence frameworks) jako narzędzie profesjonalizacji nauczycieli*;

¹ J. Szempruch, *Nauczyciel w warunkach zmiany społecznej i edukacyjnej*, Oficyna Wydawnicza Impuls, Kraków 2012, s. 275.

– Karolina Malinowska, Instytut Badań Edukacyjnych – *Zdolności interpersonalne nauczycieli a ich relacje z rodzicami uczniów*;

– dr Dominika Walczak, Akademia Pedagogiki Specjalnej – *Prestiż zawodu nauczyciela a klimat szkoły i klasy*.

Referenci podczas *sesji socjologicznej* koncentrowali się na funkcjonowaniu nauczyciela w środowisku szkolnym. Podkreślano znaczenie kompetencji interpersonalnych jako ważnego czynnika w kształtowaniu relacji nauczyciela z otaczającym środowiskiem – uczniami, ich rodzicami oraz innymi nauczycielami. Prelegenci zwracali uwagę, iż kompetencje interpersonalne są także ważnym elementem budowania prestiżu nauczyciela, który może sprzyjać kreowaniu pozytywnych relacji na wszystkich poziomach funkcjonowania szkoły. Stąd ważna rola doskonalenia nauczycieli, w tym standaryzacji tego procesu.

(...) w kształceniu nauczyciela tak ważne jest rozwijanie refleksji etycznej. Rozpoczynając pracę pedagogiczną, musi on mieć świadomość swoich moralnych obowiązków wobec uczniów, rodziców i społeczeństwa. Brak odpowiedzialności, ignorancja zaniedbania, brak zaangażowania w działania pedagogiczne mogą wszak odcisnąć negatywne piętno na przyszłość wychowanków².

W *sesji pedagogicznej* wygłoszono następujące referaty:

– dr hab. prof. APS Janusz Gęsicki, Akademia Pedagogiki Specjalnej – *Status społeczny nauczyciela a ideały pedagogiczne*;

– prof. dr hab. Wanda Dróżka, Uniwersytet Jana Kochanowskiego – *„Nauczyciel wspierany” a realia pracy zawodowej*;

– prof. dr hab. Joanna Madalińska-Michalak, Uniwersytet Warszawski – *Etyka troski w pracy nauczycieli. Implikacje dla edukacji nauczycieli*;

– dr hab. prof. APS Jarosław Michalski, Akademia Pedagogiki Specjalnej – *Takt pedagogiczny we współpracy nauczycieli klas integracyjnych*;

– Wioletta Krzyżanowska, Dyrektor Szkoły Podstawowej nr 323 w Warszawie – *Nauczyciel, Przyjaciel, Marzyciel*.

W trakcie *sesji pedagogicznej* prezentowano zawód nauczyciela w kontekście jego statusu społecznego – zarówno w kontekście historycznym, jak i współczesnym w różnych kulturach. W swoich wypowiedziach prelegenci zwracali uwagę na postawy etyczno-moralne i złożoności sytuacji, w jakich współczesny nauczyciel funkcjonuje. Dynamika zmian w otoczeniu szkoły wpływająca na jej funkcjonowanie, a także na postawy uczniów, liczne reformy systemu edukacji powodują stały stres i niepewność w środowisku nauczycieli.

Podważenie fundamentów bezpieczeństwa pracy, skutkujące niebezpieczeństwem obniżania jakości wykonywanej pracy, może wpłynąć na dyskomfort współczesnego nauczyciela, świadomego następującego procesu³.

² I. Kust, *Etyka nauczyciela na tle reformy programowej*, [w:] *Etyka nauczyciela*, red. M. Bajan, S.J. Żurek, Towarzystwo Naukowe Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego, Lublin 2011, s. 80.

³ J. Michalak-Dawidziuk, *Samorealizacja, poświęcenie i dialogiczność jako wartości nadrzędne w pracy nauczyciela*, [w:] *Personalizm pracy ludzkiej. Współczesne konotacje*, red. A. Solak, J. Bluszczyk, Wydawnictwo Akademii Pedagogiki Specjalnej im. Marii Grzegorzewskiej, Warszawa 2017, s. 241.

Stąd, uczestnicy sesji podnosili także kwestie związane z procesem wspierania nauczyciela w realizacji zadań edukacyjno-wychowawczych, zarówno ze strony nadzoru pedagogicznego, w tym dyrektora szkoły jak i rodziców uczniów. Rozważania o nauczycielu wieńczyło wystąpienie poświęcone rozważaniom na temat różnorodnych postaw nauczycieli i ich wyobrażeń o wykonywanym zawodzie.

Dyskusję w sesjach podsumowali w panelu finalizującym konferencję:

- dr Rafał Bodarski, Chrześcijańska Akademia Teologiczna;
- dr Dorota Jankowska, Akademia Pedagogiki Specjalnej im. Marii Grzegorzewskiej;
- Oliwia Dudkowska, Chrześcijańska Akademia Teologiczna;
- Piotr Sobolewski, The New Answer, Akademia Pedagogiki Specjalnej im. Marii Grzegorzewskiej.

Prelegenci zwrócili uwagę na wieloaspektową prezentację zawodu nauczyciela – zarówno w kontekście psychologicznym, socjologicznym, jak i pedagogicznym. Tak szerokie ujęcie pozwoliło uczestnikom poszczególnych sesji na zwrócenie uwagi na różne konteksty funkcjonowania współczesnego nauczyciela w środowisku szkolnym, w tym złożoności sytuacji w jakiej pracuje, presji jakiej jest poddawany, a także postawy etyczno-moralnej jaką powinien prezentować.

Zgodnie z transformatywnym modelem relacji: jednostka – środowisko (nauczyciel - szkoła) powstaje pytanie: jaką rolę w tym modelu pełni nauczyciel: Czy jest ona/on: wykonawczym podmiotem? czy generującym? Zgoda na odpowiedź a) sugeruje, że nauczyciel potrzebuje kompetencji, które pomogą mu w pracy w reformowanej szkole (przez kogoś z zewnątrz). Mówiąc „tak” dla odpowiedzi b) wskazujemy potrzebę kreowania emancypacyjnych kompetencji w nauczycielu, umożliwiających szkolne reformy. Ta bipolarność określona w pytaniach: a) – b) jest ukazana po to, by uwydatnić problem w nich zawarty⁴.

Joanna Michalak-Dawidziuk

⁴ M. Czerepaniak-Walczak, *Teacher in reformed school or teacher in reforming school? A few questions about initial and supplementary education of teachers*, [w:] *Problems of teacher education in rolling changes of educational system all over the world*, red. A. Wiłkomirska, A. Zielińska, Wydawnictwo Uniwersytetu Warszawskiego, Warszawa 2003, s. 49.